

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA.410.004.05.2019

Pan Andrzej Pietrasik
Burmistrz Miasta Płońsk
Urząd Miejski w Płońsku
ul. Płocka 39, 09-100 Płońsk

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/094

Profilaktyka uzależnień od alkoholu i narkotyków

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa

T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62

lwa@nik.gov.pl

Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Urząd Miejski w Płońsku, ul. Płocka 39, 09-100 Płońsk ¹
Kierownik jednostki kontrolowanej	Andrzej Pietrasiak Burmistrz Miasta Płońsk – od 27 listopada 2002 r. do chwili obecnej
Zakres przedmiotowy kontroli	Działania na rzecz poszerzania i udoskonalania oferty, upowszechniania oraz wdrażania programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w tym w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego.
Okres objęty kontrolą	1 stycznia 2016 r. do zakończenia kontroli, z wykorzystaniem dowodów sporządzonych przed tym okresem, oraz dla porównania dane statystyczne z lat poprzednich (2013 - 2015).
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Paweł Krawczak doradca ekonomiczny, upoważnienie do kontroli nr LWA/41/2019 z 25.01.2019 r.

¹ Dalej: *Urząd lub Gmina*

² Dz. U. z 2019 r. poz. 489, dalej: *ustawa o NIK*.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Miasto Płońsk wykonywało prawidłowo zadania z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Podejmowało również działania służące zwiększeniu dostępności programów profilaktycznych o potwierdzonej skuteczności zapobiegania uzależnieniom od alkoholu i narkotyków.

Gmina wywiązała się z obowiązku uchwalenia gminnych programów – profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii. Programy te oparte były na wynikach, opracowanej przez podmiot zewnętrzny, diagnozy lokalnych problemów społecznych. W programach zdefiniowano kluczowe problemy i cele działań profilaktycznych, zadania z tym związane oraz formy ich realizacji.

Gmina podejmowała liczne działania w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków, w tym określone w Narodowym Programie Zdrowia, dotyczące poszerzenia i udoskonalenia oferty upowszechniania oraz wdrażania programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, w szczególności zalecanych w ramach systemu rekomendacji programów profilaktycznych i promocji zdrowia psychicznego. Świadczy o tym rosnąca z roku na rok liczba uczestników programów profilaktycznych o naukowych podstawach.

Aktywność gminy w zakresie profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków skupiała się przede wszystkim na realizacji profilaktyki uniwersalnej, co umożliwiało jej dostępność dla szerszej grupy mieszkańców. NIK pozytywnie ocenia również to, że działania profilaktyczne i edukacyjne były kierowane zarówno do dzieci i młodzieży, jak i do nauczycieli i wychowawców, rodziców i opiekunów oraz innych grup zawodowych i społecznych.

Stwierdzona nieprawidłowość dotycząca niedostosowania zapisów programu przeciwdziałania narkomanii do znowelizowanej ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii miała charakter formalny i nie wpłynęła negatywnie na realizację zadań gminy w zakresie profilaktyki uzależnień od narkotyków.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu faktycznego

1. Rada Miejska w Płońsku, stosownie do art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁴ oraz art. 10 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii⁵, uchwaliła Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Płońsku⁶ - odrębnie na każde z lat 2016-2019 (dalej: program profilaktyki alkoholowej) oraz Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Płońska na lata 2014-2016 i 2017-2020⁷ (dalej: program przeciwdziałania narkomanii). Przed przyjęciem programów profilaktyki alkoholowej, projekty tych dokumentów były opiniowane przez gminną komisję rozwiązywania problemów alkoholowych, natomiast opracowanie projektów programów przeciwdziałania narkomanii poprzedzone było konsultacjami z udziałem terapeutów ds. uzależnień oraz Policji.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz. U. z 2018 r. poz. 2137, ze zm., dalej: „ustawa o wychowaniu w trzeźwości”.

⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 1030, ze zm., dalej: „ustawa o przeciwdziałaniu narkomanii”.

⁶ Odpowiednio uchwały Rady Miejskiej w Płońsku: nr XX/137/2015 z 17 grudnia 2015 r., nr XXXVIII/310/2016 z 22 grudnia 2016 r., nr LVIII/477/2017 z 21 grudnia 2017 r., nr V/50/2018 z 21 grudnia 2018 r.

⁷ Odpowiednio uchwały Rady Miejskiej w Płońsku nr XLVIII/416/2013 z 28 listopada 2013 r., nr XXXVIII/311/2016 z 22 grudnia 2016 r. .

Gminne programy (profilaktyki alkoholowej i przeciwdziałania narkomani) uwzględniały ogólne zadania z obszaru profilaktyki uzależnień, określone w ustawach o wychowaniu w trzeźwości oraz o przeciwdziałaniu narkomanii. Projekty programów każdorazowo były opracowane przez Punkt Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie funkcjonujący w ramach Wydziału Polityki Społecznej Urzędu⁸.

(akta kontroli str. 4-111, 265-270)

Miejski Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na rok 2016 był opracowany na podstawie badań przeprowadzonych w dniach 24 września – 1 października 2010 r. na terenie gminy miasta Płońsk, zleconych przez Urząd Miejski. Badania prowadziła Pracownia Mass Media. Raport zawierał wyniki działań kompleksowych prowadzonych przez Urząd, np. działalność instytucji kulturalnych, instytucji sportowych, szkolnictwa, dostępu do usług. Dla celów dalszego diagnozowania występujących w Gminie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych Gmina, we wrześniu 2016 roku, zleciła Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych w Warszawie przeprowadzenie diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych i sporządzenie raportu z badań⁹. Wyniki przeprowadzonych badań diagnostycznych, obejmujących podstawowe problemy społeczne związane z używaniem i nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków stanowiły podstawę do oceny zjawiska używania i nadużywania substancji psychoaktywnych oraz powiązanych z nim innych zjawisk, występujących na terenie Płońska. Pozwalały również na dokonanie analizy dynamiki i trendów rozwojowych opisanych zjawisk. Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych, zawarte w raporcie przygotowanym na zlecenie Gminy, uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Płońsku wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska: dorośli mieszkańcy miasta; dzieci i młodzież szkolna z terenu miasta; sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu. Dane pochodzące z badań ankietowych uzupełniono o dane na temat funkcjonowania Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, Straży Miejskiej, Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Urzędu Miasta, co było podstawą sformułowania diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych w Płońsku zawartej w programach profilaktyki alkoholowej i programie przeciwdziałania narkomanii na lata 2017-2020. W raporcie wskazano, że oddziaływania profilaktyczne podejmowane przez Gminę powinny być prowadzone w sposób systemowy, tzn. obejmować dzieci i młodzież, a także nauczycieli i rodziców.

(akta kontroli str. 161-256)

W programie profilaktyki alkoholowej na 2016 r. przedstawiono opis problemów występujących na terenie Płońska, wynikających z uzależnień. Wprawdzie nie zidentyfikowano wprost zagrożeń wynikających z takiej sytuacji, ale przedstawiono katalog zadań, które mają być podjęte w celu wyeliminowania bądź ograniczenia niekorzystnych zjawisk społecznych i zdrowotnych wynikających z nadmiernej konsumpcji alkoholu.

W programach profilaktyki alkoholowej na lata 2017-2019 wskazywano na wynikające z przeprowadzonej diagnozy kluczowe problemy związane z nadmierną konsumpcją alkoholu i uwzględniono aktualną analizę lokalnej dostępności alkoholu. Charakter niepokojących zjawisk, związanych z używaniem substancji

⁸ Zgodnie z § 35 pkt 3 Regulaminu Organizacyjnego Urzędu Punkt Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie realizuje zadania wynikające z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii

⁹ Poprzednio diagnozy takie sporządzane były w latach: 2003, 2006, 2010.

psychoaktywnych, występujących w gminie w latach 2017-2018, nie uległ zmianie. Zaliczono do nich:

- szkody zdrowotne i rozwojowe u młodych osób pijących alkohol oraz niski wiek inicjacji alkoholowej,
- łatwą dostępność alkoholu w lokalnych sklepach dla osób nieletnich,
- zaburzenia życia rodzinnego spowodowane alkoholem, w tym przemoc w rodzinie,
- naruszenia prawa przez osoby będące pod wpływem alkoholu, w tym kierowanie pojazdami pod wpływem alkoholu,
- niską świadomość dzieci i młodzieży dotyczącą skutków zażywania substancji psychotropowych w tym dopalaczy.

Zidentyfikowanie głównych problemów wynikających z używania środków psychotropowych umożliwiło określenie w gminnych programach profilaktyki alkoholowej potrzeb w zakresie przeciwdziałania i rozwiązywaniu problemów alkoholowych.

(akta kontroli str. 4-111)

Gmina, w ramach sukcesywnie przeprowadzanej diagnozy lokalnych zagrożeń społecznych¹⁰, oceniała aktualną skalę zagrożenia substancjami psychoaktywnymi i porównywała ją w poszczególnych latach. Do zdiagnozowania występujących w Gminie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych wykorzystywano aktualne informacje i opinie szerokiego grona lokalnych organizacji i instytucji zajmujących się profilaktyką, bądź gromadzących dane o zjawiskach związanych z używaniem i nadużywaniem substancji psychoaktywnych. Opierano się na danych z poprzednich lat, uzyskanych m.in. z: Miejskiej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej i Komendy Powiatowej Policji. Dotyczyły one liczby skierowanych do Sądu Rejonowego w Płońsku wniosków w sprawie zobowiązania do leczenia odwykowego, osób nietrzeźwych przebywających w miejscach publicznych oraz kierujących pojazdami mechanicznymi po spożyciu alkoholu. Od 2017 r. wykorzystywano również wyniki badań ankietowych przeprowadzonych przez Centrum Rozwiązywania Problemów Społecznych w Warszawie. Wskaźnikiem osiągnięcia zakładanego rezultatu była liczba osób uczestniczących w programach profilaktycznych oraz liczba udzielonych porad i konsultacji. Rezultaty tych działań wykazywane były w sporządzanych corocznie sprawozdaniach z realizacji Miejskiego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii oraz Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. W gminnych programach spodziewane rezultaty ich realizacji wynikały z postawionych w nich celów. I tak: spodziewanym rezultatem celu, jakim było np. „Ograniczanie zjawiska picia alkoholu przez dzieci i młodzież poprzez realizację programów profilaktycznych oraz propagowanie zdrowego stylu życia bez używek” było wprowadzanie do szkół nowych rekomendowanych programów profilaktyki uzależnień, a „Zapewnienie dostępności do pomocy osobom dotkniętym i zagrożonym narkomanią” było realizowane poprzez działalność Punktu Konsultacyjno-Informacyjnego ds. Narkomanii.

W programie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych w Płońsku na 2016 r. określone zostały zadania z tym związane oraz formy ich realizacji. Zadania te dotyczyły: zwiększenia dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych, udzielania rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej

¹⁰ Diagnozy takie sporządzane były w latach 2003, 2006, 2010, 2016.

w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży. Powyższy program zakładał realizację zawartych w nim zadań poprzez profilaktykę uniwersalną, selektywną i wskazującą. W tym celu za niezbędne uznano wspieranie szkół i placówek opiekuńczo-wychowawczych, m.in. poprzez: finansowanie i dofinansowanie realizacji programów profilaktycznych znajdujących się w bazie programów rekomendowanych, autorskich programów i warsztatów edukacyjnych oraz nowoczesnej profilaktyki zintegrowanej z zastosowaniem skutecznych programów profilaktycznych, np. Archipeląg Skarbów”.

W programach na lata 2017, 2018 i 2019 cele profilaktyki problemów alkoholowych¹¹ podzielone zostały na obszary, w których zadania do realizacji były kontynuacją zadań wskazanych w programie na 2016 r. Po wejściu w życie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016-2020¹², programy uwzględniały cele i zadania z obszaru profilaktyki uzależnień od alkoholu i narkotyków wskazane do realizacji przez jednostki samorządu terytorialnego w NPZ. I tak: zadania określone w: „Obszarze I”¹³ stanowią realizację celu 3.3. „Redukcja szkód, rehabilitacja (readaptacja, reintegracja) zdrowotna, społeczna i zawodowa”, w „Obszarze II”¹⁴ celu 3.1. „Promocja zdrowia” i w.w. celu 3.3., w „Obszarze III”¹⁵ celu 3.1. i 3.2 „Profilaktyka”. W programach profilaktyki alkoholowej przedstawione zostały również działania, jakie mają być prowadzone w celu realizacji zadań wynikających z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Oprócz ogólnie sformułowanych zadań, w programie profilaktyki alkoholowej na 2019 r. ujęto cztery rekomendowane programy profilaktyczne, wraz z wskazaniem, w których szkołach i klasach będą one realizowane oraz w jakim terminie. W programie profilaktyki alkoholowej określone zostały wskaźniki jego ewaluacji mierzone liczbą podejmowanych działań, osób w nich uczestniczących oraz wysokością środków finansowych przeznaczonych na realizację konkretnych programów, nie sprecyzowano natomiast mierników skuteczności podejmowanych działań.

(akta kontroli str.112-160)

Przyjęty przez Radę Miejską w Płońsku w grudniu 2016 r. Miejski Program Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Płońska na lata 2017-2020, po 21 sierpnia 2018 r. nie został uzupełniony (adekwatnie do postanowień art. 10 ust. 2a i 2b ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii) o nowe zadania, które powinny być realizowane w szkołach i placówkach systemu oświaty. Kierownik Punktu Profilaktyk Uzależnień i Pomocy Rodzinie wyjaśniła, że *„Zgodnie z art. 10 ust. 2a i 2b ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii w Gminnym Programie powinna być uwzględniona działalność wychowawcza, edukacyjna, informacyjna i profilaktyczna prowadzona w szkołach i placówkach oświatowych. Gminy zostały zobowiązane do ujęcia w swoich*

¹¹ W programie na 2017 r. za główny cel przyjęto rozwijanie i udoskonalanie istniejącego systemu przeciwdziałania uzależnieniom oraz przemocy w rodzinie poprzez systematyczną realizację różnych form oddziaływań skierowanych do społeczności lokalnej oraz niwelowanie skutków wynikających z problemów uzależnień (...), w programie na 2018 r. – ograniczenie zdrowotnych i społecznych skutków nadużywania alkoholu, poprzez podejmowanie działań zmierzających do zmiany struktury spożycia i wzorów używania napojów alkoholowych oraz systematyczną realizację różnych form oddziaływań profilaktycznych i terapeutycznych skierowanych do społeczności lokalnej (...), w programie na 2019 r. powtórzone zostały cele określone w programie na 2018 r.

¹² Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 4 sierpnia 2016 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016 - 2020 (Dz. U. poz. 1492).

¹³ Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem od alkoholu i innych substancji psychoaktywnych.

¹⁴ Udzielanie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe, pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrona przed przemocą w rodzinie.

¹⁵ „Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym pozalekcyjnych zajęć sportowych (...)

programach realizacji działań o potwierdzonej skuteczności lub opartych na naukowych podstawach. Wprawdzie w przyjętym przez Radę Miejską w Płońsku programie przeciwdziałania narkomanii na lata 2017-2020 nie wskazano wprost, które programy będą realizowane w szkołach w poszczególnych latach, to jednak zostało w nim wymienionych siedem programów rekomendowanych możliwych do realizacji w szkołach."

(akta kontroli str.13-25, 273)

2. W okresie objętym kontrolą działania Gminy z zakresu profilaktyki uzależnień kierowane do uczniów i nauczycieli płońskich szkół skupiały się na działaniach z zakresu profilaktyki uniwersalnej. Wynikało to z tego, że - jak wyjaśniła Kierownik Punktu Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie - „na terenie szkół możliwa jest do realizacji głównie profilaktyka uniwersalna. Gmina każdego roku przygotowuje nauczycieli do realizacji programów rekomendowanych. Profilaktyka selektywna prowadzona jest w formie zajęć socjoterapeutycznych odbywających się w Punkcie Profilaktyki i w szkołach, natomiast profilaktyka wskazująca odbywa się poprzez pomoc indywidualną świadczoną w Punkcie Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie”.

(akta kontroli str.271-277)

W latach 2016-2018 Gmina realizowała ujęte w Narodowym Programie Zdrowia zadania w zakresie poszerzania oraz upowszechniania programów profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności. W 2016 r., oprócz ogólnopolskich kampanii profilaktycznych takich jak „Zachowaj Trzeźwy Umysł”, „Postaw na Rodzinę”, „Dopalacze wróciły! Narkotyki? To mnie nie kręci” oraz autorskich warsztatów i zajęć profilaktycznych¹⁶, wdrażany był jeden program profilaktyki o naukowych podstawach lub o potwierdzonej skuteczności, tj. „Archipelag Skarbów”. Odbyły się dwie edycje tego programu, który skierowany był do uczniów dwóch gimnazjów. Ogółem uczestniczyło w nim 260 uczniów. W 2017 r., oprócz kontynuacji programu „Archipelag Skarbów”¹⁷, wdrażane były programy profilaktyki o naukowych podstawach takie jak „Debata” i „Domowi Detektywi”, skierowane do uczniów szkół podstawowych, a w 2018 r. zrealizowano program „Fantastyczne Możliwości”. W 2019 r. przewidziano do realizacji cztery prowadzone już w 2018 r. programy profilaktyki o naukowych podstawach. Przeprowadzone zostały również szkolenia dla nauczycieli i pedagogów uprawniające do realizacji rekomendowanych programów profilaktycznych. W 2017 r. zorganizowane zostało szkolenie na realizatorów programu profilaktycznego „Debata” oraz „Domowi Detektywi”, w 2018 r. zorganizowane zostało szkolenie na realizatora programu profilaktycznego „Fantastyczne Możliwości”, a od 18-21 marca 2019 r. zaplanowano realizację szkolenia na realizatora programu profilaktycznego „Unplugged”, przeznaczonego dla nauczycieli i pedagogów oraz pracowników Punktu Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie.

(akta kontroli str.112-160, 271-277)

W wyniku zwiększania w szkołach i placówkach oświatowych oferty programów profilaktycznych lub o naukowo potwierdzonej skuteczności¹⁸ wzrosła liczba ich uczestników. O ile w 2016 r. w programach takich wzięło udział 260 uczniów i 159

¹⁶ Dialog przeciw alkoholowi – nie piję, Zanim wybierzesz, Odczuwaj, Ufaj, Mów, Jak być uzależnionym od zdrowego stylu życia, czyli o nałogach inaczej, Bądź idolem dla innych – nie sięgaj po używki, Alkohol – złodziej wolności, „Znajdź sobie pomysł” „Narkotyki. Jak nie przegrać życia”, „Uzależnienia XXI wieku”, „Smutno aż boli”, „Dopalacze??? Co za bzdura!”

¹⁷ W trzech edycjach programu wzięło udział 300 uczniów.

¹⁸ Tj. Archipelag Skarbów, Debata, Domowi Detektywi, Fantastyczne Możliwości

rodziców¹⁹, to w 2017 r. 968 uczniów i 303 rodziców, a w 2018 r. 1 116 uczniów i 401 rodziców. W latach 2016-2018 na terenie Miasta Płońska nie były realizowane rekomendowane programy dotyczące używania narkotyków. Kierownik Punktu Profilaktyki Uzależnień i Pomocy Rodzinie w Płońsku wyjaśniła, że „Większość realizowanych w szkołach programów rekomendowanych zawiera treści dotyczące substancji psychoaktywnych, tj. alkoholu i narkotyków, np. *Domowi Detektywi*, *Unplugged* czy *Fantastyczne Możliwości*. W związku z tym nie zachodzi konieczność realizacji programów poświęconych wyłącznie problematyce narkomanii”.

Sukcesywnie rosła kwota wydatków związanych z realizacją programów profilaktycznych lub o naukowo potwierdzonej skuteczności. W 2016 r. Gmina wydatkowała na ten cel 11,0 tys. zł, w 2017 r. 22,2 tys. zł, a w 2018 r. 30,7 tys. zł.

Pozostałe realizowane przez Gminę w latach 2016-2018 programy nie posiadały rekomendacji. W programach innych niż rekomendowane, dotyczących uzależnień od alkoholu, uczestniczyło: w 2016 r. - 104 uczniów i 4 nauczycieli (koszt realizacji to 2,0 tys. zł), w 2017 r. 510 uczniów i 30 nauczycieli (koszt realizacji to 6,2 tys. zł), w 2018 r. 731 uczniów i 32 nauczycieli (koszt realizacji to 9,0 tys. zł). W 2018 r. w programach uzależnień od narkotyków uczestniczyło 300 uczniów i 12 nauczycieli (koszt realizacji to 4,4 tys. zł.).

(akta kontroli str.257-264)

W okresie objętym kontrolą Gmina realizowała działania i przedsięwzięcia profilaktyczne nieobjęte programami profilaktycznymi. Były to: jednorazowe prelekcje i pogadanki (w ramach profilaktyki alkoholowej uczestniczyło w nich 1 152 osoby, koszt realizacji 14,6 tys. zł, a w ramach profilaktyki narkotykowej – 1 870 osób, koszt 19,9 tys. zł), spektakle profilaktyczne (profilaktyka narkotykowa, wyłącznie w 2016 r. i w 2017 r. - 650 osób, koszt 2,7 tys. zł), festyny i inne imprezy plenerowe 4 000 osób, koszt 16,8 tys. zł, kolonie i obozy dla dzieci i młodzieży 520 osób – ogólny koszt 120,5 tys. zł. Szkolenia i warsztaty z zakresu profilaktyki uzależnień organizowane były również dla rodziców i opiekunów oraz nauczycieli i wychowawców. Większym zainteresowaniem cieszyły się szkolenia i warsztaty dotyczące profilaktyki narkotykowej, w których w 2016 r. wzięło udział 116 rodziców i opiekunów oraz 40 nauczycieli i wychowawców, a w następnych latach, odpowiednio: 40 i 90 nauczycieli i wychowawców. W warsztatach z zakresu profilaktyki alkoholowej w ciągu trzech lat uczestniczyło łącznie 77 nauczycieli i wychowawców. Gmina prowadziła również, wśród różnych grup zawodowych, działalność w zakresie upowszechniania wiedzy o skutecznych działaniach profilaktycznych. W okresie objętym kontrolą szkoleniami w tym zakresie objęto m.in. 100 policjantów i strażników miejskich. W latach 2017- 2018 materiały dotyczące uzależnienia od alkoholu zostały przekazane 107 właścicielom punktów alkoholowych i sprzedawcom.

(akta kontroli str.257-264)

Gmina nie ogłaszała konkursów ofert na realizację programów profilaktycznych. Ogłosiła natomiast w 2017 r. dwa konkursy „na realizację zadań z zakresu zdrowia publicznego z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów związanych z używaniem substancji psychotropowych (alkohol, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne) dla Gminy Miasta Płońska”, a w 2018 r. konkurs ofert „na dofinansowanie zadań z zakresu zdrowia publicznego określonych w Narodowym Programie Zdrowia, zawartych w Miejskim Programie Profilaktyki i Rozwiązywania

¹⁹ Dla porównania, w 2014 r. było to: 200 uczniów i 120 rodziców.

Problemów alkoholowych dla Gminy Miasta Płońsk w 2018 r.” Przedmiotem konkursów ofert w 2017 r. (I edycji) były następujące zadania:

- „organizacja zajęć opiekuńczo - wychowawczych dla dzieci i młodzieży z grup ryzyka, zwłaszcza dla dzieci z rodzin z problemem alkoholowym”,
- „organizacja kolonii letnich dla dzieci i młodzieży wraz z realizacją programu z zakresu profilaktyki uzależnień”,
- „organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych w różnych dyscyplinach z elementami profilaktyki uzależnień dla dzieci i młodzieży”.

Przedmiotem konkursu II edycji było:

- „zorganizowanie i przeprowadzenie wypoczynku letniego z programem zajęć profilaktycznych lub socjoterapeutycznych w ramach jednego turnusu 10-12 dniowego dla 30 dzieci w wieku 10 -13 lat uczestniczących w zajęciach socjoterapeutycznych, z rodzin alkoholowych oraz dzieci z trudną sytuacją rodzinną z terenu miasta Płońska”,
- „promocja zdrowia - organizacja pozalekcyjnych zajęć sportowych, jako element oddziaływań z zakresu profilaktyki uzależnień”.

Przedmiotem konkursu ofert w 2018 r. była realizacja zadań określonych w Narodowym Programie Zdrowia: zadanie 3.2.1. Profilaktyka uniwersalna, i zadania 3.1.1. Edukacja zdrowotna. Kwota dofinansowania tych zadań wynosiła w 2017 r. 170,0 tys. zł, a w 2018 r. 130,0 tys. zł.

(akta kontroli str.280-312)

Gmina nie ubiegała się o uzyskanie rekomendacji lub naukowego potwierdzenia skuteczności programów profilaktycznych (np. autorskich programów profilaktycznych realizowanych w gminie) oraz nie udzielała wsparcia innemu podmiotowi w uzyskaniu rekomendacji bądź potwierdzenia skuteczności programów profilaktycznych realizowanych przez ten podmiot.

(akta kontroli str.280-312)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzona nieprawidłowość polegała na braku modyfikacji Miejskiego Programu Przeciwdziałania Narkomanii dla Miasta Płońska na lata 2017-2020, w związku ze zmianą ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii wprowadzającą wymóg uwzględnienia w tym programie działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej prowadzonej w szkołach i placówkach systemu oświaty (art. 10 ust. 2a ustawy).

IV. Wnioski

W związku ze stwierdzoną nieprawidłowością Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o uzupełnienie gminnego programu profilaktyki narkotykowej stosownie do zmian przepisów ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Prezesa NIK.

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

Warszawa, kwietnia 2018 r.

Kontroler

Paweł Krawczak

Doradca ekonomiczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie